

Szakmai beszámoló

„1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulója Nagyoroszipan” c. pályázathoz

Szerződés száma: KKETTKK-56P-04-0153

A tervezett program megvalósulása, eredményei

2016 őszén a településünkön Nagyoroszipan programsorozatot valósítottunk meg, amelyen különböző korcsoportok számára személyre szabottan, interaktív előadásokkal, kiállítással és kulturális programmal mutattuk be az 1956-os forradalom és szabadságharc történelmi eseményeit. A programsorozattal méltó emléket kívántunk állítani a hősöknek és az áldozatoknak.

Programelemek:

1. Filmklub (2016. 09. 14. - 2016. 10. 26)

A tervezett programban 7 héten keresztül, minden szerdán 56-os forradalomról szóló magyar mozifilmeket terveztünk vetíteni, majd a filmvetítést követően a filmekről beszélgetéseket kívántunk tartani.

A Filmklub szervezése során a következő problémák merültek fel:

A jogszerű vetítés feltétele az, hogy engedélyt kell kérni attól, aki a film vetítési (jogi nyelven: nyilvános előadási) jogaival rendelkezik. Ez általában a filmek gyártója vagy forgalmazója. A gyártóval/forgalmazóval írásbeli szerződésben kell megállapodni. (A jogtulajdonos neve általában a DVD borító hátsó oldalán is megtalálható.)

Ezen kívül a vetítést be kell jelenteni az:

- FilmJus Filmszerzők és Előállítók Szerzői Jogvédő Egyesületének
- Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesületnek, amely a filmzene szerzőinek jogait kezeli. A jogkezelő szervezet a filmalkotásba foglalt zeneművek miatt, a filmhez írt zenemű szerzőjének és szövegírójának jogaira tekintettel vesz részt a filmvetítés engedélyezésében.

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

A forgalmazó, illetve a filmelőállító által adott engedély ellenértékét a felek szabadon határozzák meg, a FilmJus és az Artisjus engedélye viszont az évente kiadott jogdíjközleményében meghatározott jogdíj megfizetése ellenében tekintendő megadottnak.

A hét film vetítési jogdíja összességében 100.000 Ft felett lett volna, mellyel a pályázat beadásakor – információ hiány – miatt nem terveztünk. A pályázat költségvetéséből ezt az összeget nem tudtuk kigazdálkodni, és mivel az Egyesületnek egyéb forrásból sem állt rendelkezésére ez az összeg, ezért úgy döntöttünk, hogy a filmeket megvásároljuk DVD-n és a vetítés helyett csak a filmek megbeszélését tartottuk meg közösen, szerdánként. A filmeket pedig saját otthonukban nézték meg az érdeklődők.

Sajnos, így voltak olyanok, akik megnézték egy filmet és mivel az nem nyerte el a tetszésüket, ezért el sem jöttek a megbeszélésre. Úgy véljük, hogy elsősorban ez volt az oka annak, hogy a tervezett 300 fő résztvevő helyett mindössze 62 fő vett részt a filmklub alkalmain, annak ellenére, hogy a Filmklubot több csatornán keresztül is népszerűsítettük: egyrészt rendelkezünk azzal a címlistával, melyet a települési önkormányzat is használ, a címlistán szereplő lakosok számára így e-mail-ben meghívók kerültek kiküldésre az aktuális Filmklubról. Másrészt plakátok kerültek kihelyezésére a település azon épületeiben, intézményeiben, ahol a lakosság nagy számban megfordul: helyi élelmiszerüzletben, zöldségesben, virágboltban, sörözőben, művelődési házban.

A megbeszélések során a filmklub-vezető bevezető szavai után a jelenlévők kifejtették véleményüket a filmről, illetve a feldolgozott eseményekről. A megbeszélések jó hangulatban folytak le.

A filmklub vezetője Végh József népművelő, helytörténész, a magyar kultúra lovagja volt.

A Filmklubon megbeszélésre került filmek:

2016.09.14.	Megáll az idő - színes, magyar filmdráma, 1981
2016.09.21.	Szerelem - fekete-fehér, magyar filmdráma, 1971
2016.09.28.	Szamárköhögés - színes, magyar filmszatíra, 1987
2016.10.05.	Telitalálat - színes, magyar játékfilm, 2003
2016.10.12.	Mansfeld - színes, magyar-kanadai filmdráma, 2006
2016.10.19.	Szabadság, szerelem - színes, magyar filmdráma, 2006
2016.10.26.	56 csepp vér - színes, magyar musical, 2007

2. Látogatás a Recski Nemzeti Emlékparkba

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

Emlékfal a foglyok nevével

A kirándulás időpontja: 2016. október 1.

Résztevők száma: 52 fő (tervezett létszám: 50 fő)

Történelmi háttér:

A Mátra hegység e térségében, közel Recsk községhez, a Magyar Államvédelmi Hatóság (ÁVÓ) 1950 nyarán minden törvényes felhatalmazás nélkül a szovjet gulág-táborok mintájára büntető jellegű kényszermunkatábort létesített. A mintegy 1500 kényszermunkás a magyar társadalom minden rétegét képviselte. Volt közöttük munkás, értelmiségi dolgozó, a hadsereg tagja, korábbi földbirtokos, politikus. Közülük senkit sem állítottak bíróság elé, el nem ítélték őket. A politikai okokból fogva tartott kényszermunkások maguk építették fel a kényszermunkatábor, kerítették be magukat többszörös szögesdrótkerítéssel. A kerítésen belüli erdő fáiból építették meg primitív barakkjaikat, a tábor körülvevő őrtornyokat. Az andezitbányában primitív kézi szerszámokkal sziklát fejtettek, követ törtek az útépitésekhez. Naponta 12- 14 órát dolgoztak, nem több mint 1000 kalóriányi étellel. Szinte valamennyien éheztek, minden szájba vehetőt, amit az erdőben találtak, megettek: gombát, zöldhajtásokat, gyökereket, bogyókat, sőt gyíkot és csigát is. Legtöbbjük eredeti testsúlya mintegy negyven százalékkal csökkent fogságuk ideje alatt. Az elégtelen táplálkozás nyomán sokuknak kihullottak a fogai. Az orvosi ellátás elégtelen volt, gyógyszerhez alig jutottak. Számosan éhen haltak, az andezitbányában balesetben veszítették életüket, s volt, akit az örök agyonlőttek. Senki sem tudja pontosan, hogy a halottakat hol temették el. A tábor három esztendeig tartó fennállása alatt hermetikusan elzárták a külvilágtól.

Akik túléltek a megpróbáltatásokat, 1953 nyarán és őszén szabadultak. Arra kényszerítették őket, hogy kötelezvényt írjanak alá, mely szerint a kényszermunkatáborról, ottani megpróbáltatásaikról soha szót nem ejtenek. Szabadulásuk után vagy rendőri felügyelet alá kerültek, vagy több évre börtönbe zárták őket. Az utóbbiak nagy része csak az 1956-os forradalom során szabadult. Az egykori munkatábor feloszlása után néhány esztendővel lebontották, a barakkok helyét befásították, hogy

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

---

nyoma se maradjon. A kommunista rezsim alatt a magyar hatóságok mindvégig állították, hogy a recski kényszermunkatábor sosem létezett.

A kényszermunkatábor túlélői 1988-ban megalapították a Recski Szövetséget. Az itt töltött, sosem feledhető évek, valamint elhunyt rabtársaik emlékének megőrzésére emlékművet állítottak, amelyet 1991 őszén Antall József néhai miniszterelnök avatott fel. Ezt követően a szövetség emlékparkot hozott létre a volt tábor helyén, melyet 1996-ban Göncz Árpád köztársasági elnök adott át. Az emlékparkban az erdőtől újra visszafoglalt eredeti területen a volt rabok visszaemlékezései alapján kirakták a tábor épületeinek alapjait, útjait. Felépült egy valóságos barakk is, melyben kiállítás található az összegyűjtött emlékekből.

Az emlékpark bejáratánál az egykori őrtorony mása fogadja a látogatót, majd az emlékmű, melyen mindig van koszorú, virág. Itt található még egy domborműves térkép, amin lehet látni a tábor eredeti képét, majd beljebb egy nagy információs tábla tájékoztat minket az emlékpark látnivalóiról.

A nap részletes programja:

07:00	Indulás Recskre
10:00	Recski Nemzeti Emlékpark látogatása koszorúzás
14:30	Ebéd Sirokon
15:30	Látogatás a siroki várba és Sirok nevezetességének megtekintése
17:00	Indulás Nagyorosziba

A táborról rövid ismertető filmet tekintettünk meg, majd meghallgattuk az idegenvezető előadását. Az emléképiletekben a fotókat nézegetve és a visszaemlékezéseket olvasva ismerkedhettünk meg a tragikus múlttal.

A múzeum látogatása után körbesétáltuk az egykori tábor területét.

Megrázó élmény volt látni a visszaemlékezések alapján rekonstruált lakóbarakkot, ahol közel kétszáz ember aludt a fából ácsolt, durva priccseken, a primitív „mosdót”, és az ajtó nélküli négylyukú árnyékszéket. A barakkhoz kapcsolódó múzeum megtekintése után, egykori ávós egyenruhával, rabruhával, eredeti munkaeszközökkel, a rabok által készített tárgyakkal és a korabeli fényképekkel ismerkedve, a résztvevők jobban el tudták képzelni az egykori tábor bizarr életét.

A tábor területén – a barakknál és az Emlékfalnál – koszorút helyeztünk el és mécsest gyűjtöttünk a kegyetlenség áldozataira emlékezve.

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

---

3. Kiállítás 56-os eseményekről

Megvalósítás időpontja: 2016. 10. 18. – 2016. 10. 24.

Kiállítás helyszíne: nagyoroszi Művelődési Ház

Kiállítás látogatóinak száma: 220 fő (tervezett létszám: 250 fő)

A kiállítás-megnyitó programja:

2016. 10. 18.

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

14:00

Köszöntő – Csordás István elnök

Szavaltat – Börzsöny Általános Iskola tanulója

Dalok 56-ról – Börzsöny Általános Iskola énekkara

Köszöntő – Csordás István elnök

Megnyitó - Gönczöl József polgármester

Rövid megemlékezés – Végh József helytörténész

15:30

Fogadás

A kiállítást Hart Tamás történész vezetésével az összegyűjtött 56-os események tárgyi emlékeiből, fotókból és a fogságban lévőkről készült fényképek feldolgozásával valósítottuk meg. Minden fotó mellett rövid leírás is segítette a látogatókat az 1956-os események megértésében és ezekben az években a Nagyorosziban élő és dolgozó emberek életkörülményeinek jobb megismerésében. (A kiállítás képei és a képek leírása a csatolt CD-n található.)

Kiállítás 2.

A Művelődési Házban megrendezett kiállítás mellett a Falu múzeumban mutattuk be azt a fényképgyűjteményt, amit a „Hozz egy képet magaddal” programunk során a nagyoroszi lakosság személyes albumaiból gyűjtöttünk és állítottunk össze.

4. Szakmai előadás és vetélkedő

Megvalósítás időpontja: 2016. 10. 20.

Kiállítás helyszíne: nagyoroszi Művelődési Ház

Résztevők száma: 47 fő, vetélkedő résztvevőinek száma: 21 fő (tervezett létszám: 80 fő)

Előadó: Végh József rétsági népművelő, helytörténész, a magyar kultúra lovagja

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

Az előadás tematikájának kiválasztásánál elsődleges szempont volt, hogy illeszkedjen a kiállításhoz. Az előadó a hazai események kronológiáját követve mutatta be az országos, a budapesti eseményeket, ill. a Nógrád megyei vonatkozásokat, mindazokat a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális változásokat, amelyek jellemezték az adott időszakot. Az előadó a regionális és országos jellegű események említése mellett elsődlegesen Nagyoroszira és Nógrád megyére koncentrált.

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

Elsőként kiemelten foglalkozott az előadó az 1956. december 8-ai „Salgótarjáni sortűz”-el. A tényszerű adatok ismertetése mellett kitért arra, hogy máig tisztázatlanok a sortűz pontos körülményei. Megemlítette, hogy a visszaemlékezések szerinti 130 halálos áldozatok közül a mézszárlásnak 49 halottját sikerült név szerint azonosítani; a sebesültek száma pedig meghaladta a 150 főt.

A második kiemelt rész, a Nagyoroszihoz közelebbi települések Rétság és Felsőpetény szerepéről az 56-os események alatt, továbbá Mindszenty József, esztergomi érsek, bíboros, Magyarország hercegprímása, legitimista politikus életútjáról, 1958. decemberben történt letartóztatásáról, majd a felsőpetényi püspöki nyaralóban, házi őrizetben való tartásáról szólt. Az előadó külön kiemelte Mindszenty József bíboros kiszabadításának és a rétsági katonák Budapestre való kísérését. A forradalom leverését követő megtorlást a rétsági ezred tisztjei sem kerülhették el. Pálinkás Antal őrnagyra a legsúlyosabb büntetést mérték: a katonai bíróság halálra ítélte. A végrehajtásra 1957. december 10-én került sor. Az alakulat parancsnokát, Garami Lajos ezredest 10 év börtönbüntetéssel sújtották.

A következő részben az előadó a Nagyoroszi eseményeket ismertette kronológiai sorrendben.

Az előadás helyi/megyei szinten is egyedülálló módon kívánta felhívni a hallgatóság figyelmét a forradalom és szabadságharc közvetett hatásaira, következményeire, melynek fontos üzenetét szerettük volna átadni a jelenkorra vetítve is.

A rendezvényeink során rendszeres meghívott Végh József helytörténész, az ő nevével fémjelzett előadásokon rendszerint magas látogatottság jellemző. A helyiek szívesen hallgatják, mivel közérthetően ad át olyan információkat, enged belátást olyan történelmi eseményekbe, melyekről az átlagemberek csak ritkán olvasnak.

Vetélkedő:

A történelmi vetélkedőt a Végh József előadását követően tartottuk meg, a vetélkedő szakmai anyagát, kérdéssorát is ő állította össze. A vetélkedőn a helyi általános iskola 7. és 8. osztályos diákjai vettek részt, 2-2 csapattal.

Vezette: Végh József helytörténész
Zsűri tagjai: Unatényi Katalin, a nagyoroszi Börzsöny Általános Iskola igazgatónöje
Csordás István, az Egyesület elnöke
Végh József helytörténész

Az induló csapatok a helyezésüknek megfelelően díjazásban részesült, továbbá Végh József, Egy eltűnt település: Jásztelekpuszta (2016) című dedikált könyvével ajándékozta meg a résztvevőket.

5. Emlékműsorok

Megvalósulás időpontja: 2016. 10. 21. és 2016. 10. 23.

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

Résztevők száma: 80-90 fő az emlékműsorokon és 150 fő az ünnepi istentiszteleten. (Tervezett létszám: 250 fő)

2016. 10. 21. 09:00 **56-os Emlékműsor**

Az emlékműsorban, a nagyoroszi Börzsöny Általános Iskola tanulói a kor eseményeit és hangulatát felidéző előadással és énekekkel elevenítették fel a 1956-os eseményeket.

Helyszín: nagyoroszi Művelődési Ház.

2016. 10. 23. 09:00 **Ünnepi megemlékezés**

Himnusz

Köszöntő: Csordás István elnök

Műsor: fellépnek a Börzsöny Néptánc Együttes és a Nagyoroszi Fiatalok

Ünnepi beszéd: Gönczöl József polgármester

Megemlékezés: Végh József helytörténész

Szózat

09:30 **Ünnepi istentisztelet az 56-os forradalom és szabadságharc hőseinek emlékére.**

10:45 **Koszorúzás és gyertyagyújtás a Hősök emlékhelynél**

Az ünnepi megemlékezésen Csordás István, az Egyesület elnöke mondta el köszöntő beszédét és bemutatta a rendezvény célját és legfontosabb állomásait.

Az ünnepi istentisztelettel az 56-os forradalom és szabadságharc hőseire kívántunk emlékezni. Ezt követően megkoszorúztuk a Hősök szobra emlékművet és a falu lakossága gyertyagyújtással róhatta le tiszteletét az 56-os hősök előtt.

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

A programsorozatról összességében:

A programok nyíltak voltak, bárki számára ingyen látogathatóak.

A buszkiránduláson csak az Egyesület tagjai vehettek részt, de itt már a busz férőhelyeinek száma miatt, sajnálatos módon már el kellett utasítani jelentkezők közül többeket.

A látogatottságot tekintve összességében több mint 500 fős részvétellel zajlott az esemény, az alábbi bontásban:

– Filmklub:	62 fő
– Busz kirándulás:	51 fő
– Kiállítások:	220 fő
– Szakmai nap:	47 fő
– Vetélkedő:	21 fő
– 56-os Emlékműsor:	80 - 90 fő
– Ünnepi megemlékezés:	38 fő
– Ünnepi istentisztelet:	150 fő
– Koszorúzás és gyertyagyújtás:	42 fő

A részvétel sajnálatos módon elmaradt a tervezettől, attól, amire számítottunk. Ennek egyik oka a Filmklub megrendezése volt, hogy a Filmklubon a tényleges filmvetítés nem, csak a filmről szóló beszélgetés tudott megvalósulni (ennek okait lsd. fent.). Másik oka a település lakosai érdektelensége, a rendezvényekről nyújtott széleskörű tájékoztatás ellenére tapasztalatunk az, hogy a falu lakossága

NYUGÁLLOMÁNYÚ LÉGVÉDELMI TŰZÉREK BAJTÁRSI EGYESÜLETE

www.nagyorosziletube.hu

Levelezési cím: 2645 Nagyoroszi, Kertész utca 45.

E-mail cím: info@nagyorosziletube.hu

Adószám: 18633832-1-12

Számlaszám: 63800018-10010543

---

nehezen mozdítható ki otthonából. Ennek ellenére úgy véljük, hogy a megvalósult programsorozat sikeres volt, így is több mint 500 fő - különböző korosztályokat képviselve - vett részt a rendezvényeken, az ő ismereteik mindenképpen gyarapodtak a programsorozat eredményeképpen.